

บทที่ 3

การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และความสามารถของผู้เรียน

ครู คือ บุคคลสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แม้ว่าในปัจจุบันการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางก็ตาม ความสำคัญของครูมิได้ลดลง หากแต่ครูเองจะต้องลดบทบาทการสอนของตน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากน้อยเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับ การวางแผนและการ ควบคุมดูแลของครู ครูจะต้องคิดหาเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิชาและความสามารถของนักเรียน และจะต้องทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

กิจกรรมจะเป็นสื่อนำความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนช่วยพัฒนาทักษะ เจตคติ และความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียน ครูต้องรู้จักเลือกใช้กิจกรรมแต่ละอย่างให้ เหมาะสมกับ ลักษณะเนื้อหาของวิชา และความสามารถกับระดับสติปัญญาของนักเรียน รวมทั้งเหมาะสมกับเวลาและเข้ากับสถานการณ์นั้นๆ

ความมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

การสอนภาษาไทยมีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทางภาษาให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติพอเหมาะสมกับวัย ดังนั้น ครูควรได้ตระหนักถึงความมุ่งหมายดังกล่าวเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุความมุ่งหมายที่ต้องการ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ (อัจฉรา ชิวพันธ์ 2536 : 1-3)

1. **ด้านพัฒนาการทางภาษา** คือ ความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งเจริญขึ้นตามวัย ความสามารถในการใช้นาษานั้นประกอบด้วย การแสดงออกทางความคิด การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน Paul, H.Mussen, John. (1969 : 247) กล่าวว่า

“พัฒนาการทางภาษาอาจจะได้รับการส่งเสริมให้มีความเจริญงอกงามได้ โดยการอบรมสั่งสอนและการฝึกฝน” ดังนั้น สิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงในการเสริมสร้าง

พัฒนาการทางภาษาให้กับนักเรียนนั้นก็คือ จะต้องพยายามหาวิธีการในการจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นที่จะเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการในการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2. **ด้านความรู้** ประกอบด้วยเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ครูนำมาสอนหรือเป็นสิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จากการฟัง การอ่าน การค้นคว้าเพิ่มเติม ครูควรจะได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่าง เช่น ในการเรียนหลักภาษา นอกจากจะศึกษาหาความรู้ในเรื่องระเบียบของภาษาแล้ว ครูต้องชี้แนวทางให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอ่าน การเขียน และการพูดอย่างถูกต้อง

3. **ด้านความคิด** เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการใช้ภาษา ทั้งนี้เพราะ *“ภาษาจัดเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิด ... ภาษาช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการที่ได้พูดระบายอารมณ์ของผู้พูด ... ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง”* เป็นคำกล่าวของ Herbert and Richard (1971 : 518)

ด้วยเหตุที่ภาษาจัดเป็นสื่อที่จะแสดงออกซึ่งความคิด ดังนั้น ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการใช้ความคิดในการพิจารณาเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล รู้จักการใช้ความคิดในการติดตามเรื่องต่างๆ จากการฟัง การอ่าน ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างดีด้วยการเขียน และการพูด เพราะฉะนั้นจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของครูที่จะปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ ไม่ใช่ท่องจำแบบนกแก้ว นกขุนทอง เพราะเป็นความรู้ที่ขาดความคิดและความมีเหตุผล

4. **ด้านทักษะ** หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและมีความชำนาญ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มุ่งฝึกทักษะให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้ดี ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการฝึกฝนพอเพียงที่จะเกิดความชำนาญได้ John, P.De Cecco (1968 : 313-318) กล่าวว่า

“องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนและการสอนทักษะนั้น ครูจะต้องจัดเตรียมกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องกัน จัดให้มีการฝึกหัด และจัดให้มีการติชมผลที่เกิดขึ้น”

ด้วยเหตุนี้ ในการที่ครูจะฝึกนักเรียนให้มีทักษะนั้น ครูจะต้องทำให้เขาเกิดความเข้าใจในความมุ่งหมายของการเรียนและการสอนเสียก่อน เพื่อที่เขาจะได้เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะได้รับ และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

5. **ด้านทัศนคติ** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดที่เรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เรามีความคิดในสิ่งนั้นๆ Herbert and Richard (1571 : 518) กล่าวถึงทัศนคติไว้ดังนี้

“ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลจะพึงมีต่อบุคคลด้วยกันบ้าง พึงมีต่อสิ่งต่างๆ บ้าง หรือพึงมีต่อสถานการณ์ต่างๆ บ้าง ทัศนคติของบุคคลมีอิทธิพลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อบุคคลอื่น สภาพการณ์ต่างๆ ตลอดจนความคิดต่างๆ” อย่างไรก็ตาม ในเมื่อทัศนคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากได้รับการจูงใจอย่างถูกวิธี ตัวอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนก็คือ ถ้าหากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาใดก็ตาม เขาก็จะเรียนได้ผลดี ดังนั้น ครูจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียน สำหรับวิชาภาษาไทยทัศนคติที่นักเรียนควรจะมีต่อภาษาไทยก็คือ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในภาษาประจำชาติของตน เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งแสดงถึงความมีวัฒนธรรมและความมีเอกราชของชาติ ครูควรจูงใจ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเต็มใจที่จะรับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดี และคล่องแคล่ว ถ้าหากครูสำรวจพบว่า นักเรียนมีความเบื่อหน่ายหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาไทยแล้ว ครูก็ต้องริบหาสาเหตุว่าอะไรเป็นสาเหตุ เช่นนั้น ถ้าหากว่า สาเหตุมาจากวิธีการสอนของครูมีความบกพร่องอยู่ ครูก็ต้องริบหาหนทางในการปรับปรุงวิธีการสอนเสียใหม่ พยายามหาวิธีจูงใจโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ผลที่ตามมาก็คือ เกิดความประทับใจ สนใจ และรักที่จะเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การสอนของครูบรรลุผลสมความมุ่งหมาย

วิธีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย

1. กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นควรมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนโดยตรง
2. ต้องคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนที่มีความสนใจแตกต่างกัน ควรจัดกิจกรรมให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

3. ทุกโครงการในการจัดกิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการอย่าง
ประชาธิปไตย

4. ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ควรให้ความสนใจและส่งเสริมกิจกรรมที่จัดขึ้น
ตลอดจนดูแล เอาใจใส่ และช่วยแก้ปัญหา

5. โครงการดำเนินงานจัดกิจกรรม ควรให้เด็กเป็นผู้วางโครงการด้วยตนเอง ครู
เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำเท่านั้น

6. การจัดกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นภาระกิจ ควรมีการประเมินทุกครั้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถทำได้ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้อง
เรียน ลักษณะการจัดกิจกรรมสามารถทำได้หลายอย่าง เช่น

1. **การให้อ่าน** อาจให้อ่านออกเสียง ซึ่งความสำคัญอยู่ที่อ่านได้ชัดถ้อยชัดคำ
ถูกรวดตอน เพื่อให้คนฟังรู้เรื่องและเข้าใจในบทเรียนหรือข้อความที่อ่าน

2. **การให้คิด** ทำได้โดยการให้ทำแบบฝึกหัด เพราะแบบฝึกหัดจะส่งเสริมให้นักเรียน
ได้รู้จักคิดหาคำตอบของปัญหาหรือคำถามที่ครูตั้งให้

3. **การให้ทำหรือปฏิบัติ** ก่อนให้นักเรียนทำครูต้องพิจารณาเนื้อหาวิชาที่สอน
ด้วยว่า มีเรื่องที่จะใช้ปฏิบัติหรือไม่ หลังจากนั้นจึงกำหนดงานให้ทำ โดยจำลองสถานการณ์
ให้นักเรียนได้ลงมือทำ หรือปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความชำนาญหรือ
เกิดทักษะมากที่สุด

จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม

ในการเรียนการสอนวิชาใดๆ จะสัมฤทธิ์ผลได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจัดว่า
สติปัญญาของนักเรียนมีส่วนสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง การรับรู้จากวิธีการถ่ายทอดของครูมีความ
สำคัญยิ่งเช่นกันกับเนื้อหาสาระของวิชาที่กำหนดไว้ในบทเรียน “ครู” จึงเป็นองค์ประกอบ
สำคัญแม้จะยึดเด็กเป็นศูนย์กลางก็ตาม เพราะครูจะต้องเป็นผู้เลือกสรรความรู้ให้เหมาะสม
กับภาวะการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ ครูจึงพึงมีความรู้ในกระบวนวิชาทางจิตวิทยาในด้าน
การเรียนรู้และองค์ประกอบที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจะได้ดำเนินการสอนให้
บรรลุเป้าหมาย จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พรรณี ชูทัย (2522 : 4-5) กล่าวไว้
ดังนี้

1. **จิตวิทยาบุคลิกภาพ** จิตวิทยาประเภทนี้จะช่วยให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน เพราะพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกจะต้องมีสาเหตุหรือมีแรงจูงใจให้เด็กแต่ละคนปฏิบัติเช่นนั้น เมื่อครูเข้าใจการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนแล้ว ครูก็ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน สามารถช่วยพัฒนา บุคลิกภาพของนักเรียน ให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย

2. **จิตวิทยาการเรียนรู้** จิตวิทยาการเรียนรู้จะช่วยให้ครูใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3. **จิตวิทยาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ** จิตวิทยาประเภทนี้จะช่วยครูให้สามารถพัฒนาการคิด การแก้ปัญหาต่างๆ ทางด้านสติปัญญาและความสามารถ

4. **จิตวิทยาพัฒนาการ** ความรู้เรื่องจิตวิทยาพัฒนาการจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาตรงตามเป้าหมายและครูจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาไปได้ถูกทาง

5. **จิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล** ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลจะช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

6. **จิตวิทยาสังคม** ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสังคมนี้ ครูสามารถนำไปใช้ในการช่วยนักเรียนให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ในการเรียนการสอนภาษาไทยจึงต้องใช้หลักจิตวิทยาดังกล่าว โดยใช้หลักจิตวิทยานั้นๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะจิตวิทยาการเรียนรู้ นับว่าเป็นหลักจิตวิทยาที่ให้สาระประโยชน์ในการเรียนการสอนมากที่สุด

การเรียนรู้นั้นมีหลายวิธีการ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาประเภททักษะ ซึ่งนักเรียนจะต้องเป็นผู้กระทำเอง โดยอาศัยเงื่อนไขทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการเรียนรู้ทักษะเป็นแนวทางเงื่อนไขดังกล่าว ได้แก่

1. **การที่สิ่งเร้าและการตอบสนองเกิดขึ้นเป็นลูกโซ่** การตอบสนองหรือการเรียนรู้ทักษะจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีสิ่งเร้า เช่น สภาพการณ์ที่ครูจำลองขึ้น บทเรียน ครูหรือสื่อการสอน การตอบสนองจะต้องเป็นไปตามลำดับความยากง่ายของทักษะ ครูจึงควรสอนทักษะจากง่ายไปยาก เช่น สอนทักษะการฟัง แล้วจึงสอนทักษะการอ่าน การพูด การเขียนตามลำดับ

2. การฝึกหัด การเรียนรู้ทักษะนั้นนักเรียนจะต้องกระทำเอง และจะต้องทำซ้ำๆ กันหลายครั้งจนสามารถทำได้คล่องแคล่ว ในการฝึกหัดนั้นครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกหัดทันทีหลังจากสาธิต

3. การให้นักเรียนทราบผลการทำงานของตน การเรียนรู้ที่จะได้ผลนั้นนักเรียนควรทราบผลของการทำงานทันที โดยเฉพาะการสะท้อนกลับทางภาษาไม่ควรจะใช้เวลาานานนัก เพราะการตอบสนองชักช้าจะทำให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ลดลง

การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะในการฝึกปฏิบัติให้ครบทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ในการสอนภาษาไทยจึงเป็นการสอนเพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถใช้ทักษะทั้ง 4 ให้ได้รับความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละวัยและระดับอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสอน เพราะนอกจากจะทำให้เด็กหันมาสนใจการเรียนแล้วยังได้รับความสนุกสนานอีกด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่การเตรียมการสอนของครูว่า จะสอดแทรกกิจกรรมอะไรลงไป เพื่อให้เด็กตื่นตัวและพร้อมที่จะเรียนอยู่ตลอดเวลาและกิจกรรมแต่ละอย่างที่น่ามาจะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาด้วย การสอนภาษาไทยจะมุ่งสอนทักษะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ จะต้องสอนในเชิงสัมพันธ์ทักษะและให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมด้วย เพราะธรรมชาติของวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะและฝึกหัดซ้ำๆ ดังนั้น ในการเรียนการสอนควรจัดให้มีการเรียนที่ถนัดได้มีการฝึกหัดใช้ทักษะและมีส่วนในกิจกรรม ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ธรรมชาติของวิชา ในการเตรียมการสอนนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่า ธรรมชาติของวิชาที่จะสอนนั้นเป็นวิชาประเภทใด จะได้ใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

- วิชาภาษาไทย เป็นวิชาประเภททักษะ หัวใจของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยก็คือ การฝึกฝนหรือการฝึกหัดซ้ำๆ จนนักเรียนสามารถนำไปใช้ได้เอง ถูกต้องโดยอัตโนมัติ วิธีสอนที่จะใช้ในการสอนวิชาภาษาไทยจึงต้องใช้วิธีสอนทักษะ เมื่อใช้วิธีสอนได้ถูกต้องกับธรรมชาติของวิชา การสอนก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายทางการสอน

2. ธรรมชาติของการเรียนรู้ ในการเรียนการสอน ธรรมชาติของการเรียนรู้อันได้แก่ หลักจิตวิทยาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนั้นก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับธรรมชาติของวิชา ตัวอย่างเช่น จิตวิทยาบุคลิกภาพ จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น ในการสอนนั้น ครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติของการเรียนรู้เป็นสำคัญ การเรียนการสอนจึงจะดำเนินไปอย่างราบรื่นและมี ประสิทธิภาพ

3. ธรรมชาติของผู้เรียน ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความเป็นไปจริง ๆ ของเด็กให้มาก เพื่อจะได้เป็นแนวทางช่วยการสอนของครู ลักษณะของผู้เรียน หรือธรรมชาติของผู้เรียน (เด็ก) มีดังนี้

- 3.1 ผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีชีวิต มีพฤติกรรม มีการกระทำต่อเนื่องไม่ขาดระยะ
- 3.2 ผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีชีวิตที่ต้องการแสวงหาทางไปสู่ความมุ่งหมาย
- 3.3 ผู้เรียนจะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ในลักษณะของส่วนรวมหรือ Whole (เช่น ในห้องเรียน Whole ของห้องเรียนคือ เด็ก + เพื่อนของเด็ก + ครู + ม้านั่ง เก้าอี้ โต๊ะ + รูปข้างฝาห้อง + กระดานดำ + สีของห้องเรียน + บรรยากาศของ ห้องเรียน เป็นต้น)
- 3.4 ผู้เรียนเป็นชีวิตที่เรียนโดยใช้ชีวิตเรียน (ไม่ใช่ใช้สมองเรียนอย่างเดียว อะไรที่เป็นตัวของผู้เรียน เขาใช้หมด)
- 3.5 ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเพื่อบูรณาการทางสมอง, อารมณ์, สังคม และร่างกายพร้อมๆ กัน

การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

แนวในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สุจริต เพียรชอบ (2530 : 125) ได้ให้แนวความคิดว่า การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนให้มากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยควรพิจารณาจากพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

ในระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่เด็กมีการพัฒนาทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อการเรียนภาษาไทยมากพอสมควร ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้เรียนนั้นควรคำนึงในด้านร่างกายดังต่อไปนี้

- เด็กในวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้เด็กปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลให้เด็กขาดความเชื่อมั่น และไม่กล้าแสดงออก เด็กจึงชอบนั่งทำกิจกรรมมากกว่าที่จะออกมาแสดงตัวหน้าชั้น และชอบทำกิจกรรมที่เป็นกลุ่ม ดังนั้น ครูควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย การโต้วาที

- เด็กชายที่มีเสียงแตกจะขาดความมั่นใจในการอ่านทำนองเสนาะ หรือการร้องเพลงประกอบการเรียนภาษาไทย ในการอ่านทำนองเสนาะหรือการร้องเพลงประกอบการเรียนภาษาไทยนี้ ควรทำเพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่า การอ่านทำนองเสนาะหรือการร้องเพลงเป็นอย่างไร ควรจะมีการฝึกอบรมกันหน้าชั้น ครูไม่ควรเข้มงวดมากเกินไป

- เนื่องจากร่างกายของเด็กชาย และเด็กหญิงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้รู้สึกแสบก้าง และทำให้มีผลต่อบุคลิกภาพ ในการจัดกิจกรรมประเภทการแสดง บทบาทการเล่นละคร จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้ดีขึ้น

- ด้านน้ำเสียง และท่วงท่าทำท่างั้น กิจกรรมประเภทการอภิปราย การโต้วาที และการฝึกพูดในโอกาสต่างๆ จะช่วยนักเรียนได้

2. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

ความเจริญทางสมองของเด็กวัยรุ่นนั้นเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับทางร่างกาย เด็กในวัยนี้ชอบศึกษาหาความรู้ ชอบคิด ชอบใช้เหตุผล ชอบซักถาม และแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่างๆ ครูจึงเน้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

- เนื้อหาหรือกิจกรรมประกอบการสอน ควรเป็นเนื้อหาที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

- ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม เช่น การโต้วาที การแสดงละคร และการจัดนิทรรศการทางภาษาไทย

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์

เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีสภาวะทางอารมณ์แปรปรวน ครูควรทราบพัฒนาการของเด็กทางด้านอารมณ์ และจัดสภาพการเรียนรู้ และกิจกรรมการสอนต่างๆ ให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียนมากที่สุด สิ่งที่ครูควรคำนึง คือ

- ครูควรสร้างความสนใจของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการสอนต่างๆ เข้าช่วย

- ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด และได้รับค่านิยมที่เหมาะสม

- ควรจัดกิจกรรมในการเรียนให้สอดคล้อง โดยนำวรรณคดีไทยมาอภิปรายถึงจุดเด่น และจุดด้อยของตัวละครต่างๆ เด็กจะสามารถเลือกจุดเด่น และสิ่งที่ติงามของตัวละครมายึดถือเป็นแบบอย่างได้

- ครูควรจัดกิจกรรมการสอนให้นักเรียนเป็นผู้ใช้เหตุผล และมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ

- ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ จึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี แทรกอยู่ด้วย จึงควรจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อโน้มน้าวใจให้นักเรียนรักภาษาไทย รักชาติ และคิดจะทำนุบำรุง และรักษาภาษาไทย วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป

4. พัฒนาการทางด้านสังคม

เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป ทั้งในกลุ่มเพื่อน และผู้ใหญ่ ความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญควรทำความเข้าใจในเรื่องนี้ และพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าช่วย เพื่อให้ นักเรียนได้มีพัฒนาการในด้านนี้มากยิ่งขึ้น สิ่งที่ครูควรคำนึง คือ

- ในขณะที่สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ หรือ แสดงความสามารถพิเศษออกมาในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น

- การตั้งขุมนุมภาษาไทยก็เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกความรับผิดชอบ รู้จักทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

- การจัดกิจกรรมทางภาษาระหว่างโรงเรียน เช่น การอภิปรายโต้ว่าที่ การโต้แย้ง การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ จะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

- ครูควรรหาโอกาสให้นักเรียนได้ไปร่วมกิจกรรมทางภาษาที่ชุมนุมจัดขึ้นเพื่อ นักเรียนจะได้ฝึกการให้ความร่วมมือกับชุมนุม และเกิดการเรียนรู้ไปด้วย

บทสรุป

การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และความสามารถของผู้เรียน จัดได้ตามลักษณะดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านภาษา, ความรู้, ความคิด, ทักษะ และทัศนคติ ให้มีความสามารถในทุกๆ ด้าน

2. วิธีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ต้องคำนึงถึงธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนโดยตรง และต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินงานจัดกิจกรรมด้วยตนเองแบบประชาธิปไตย

3. ต้องมีหลักจิตวิทยาในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งจะให้ประโยชน์ในการเรียนการสอนมากที่สุด

4. ธรรมชาติวิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะ ควรฝึกปฏิบัติให้ครบทั้ง 4 ทักษะ โดยคำนึงถึงธรรมชาติของวิชานั้นๆ จะได้อสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนด้วย โดยต้องพิจารณาจากพัฒนาการทางด้านร่างกาย, สติปัญญา, อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากการเรียนมากที่สุด

แบบฝึกหัด บทที่ 3

1. จงกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องจัดเตรียมและดำเนินการสอนอย่างไร ควรอธิบายทุกขั้นตอนของการสอน
  2. ในการจัดกิจกรรม ครูควรจะใช้หลักจิตวิทยาประกอบการเรียนการสอนหรือไม่ เพราะเหตุใด ให้ยกหลักจิตวิทยาประกอบการอธิบายประมาณ 2-3 ชนิด
  3. การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย จะประสบผลสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอะไรบ้าง อธิบายโดยละเอียด
  4. ถ้าครูให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ท่านคิดว่า นักเรียนจะเลือกจัดกิจกรรมประเภทใดมากที่สุด เพราะเหตุใดจงอธิบาย
  5. กิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกหัดให้เกิดทักษะหรือความชำนาญ จะต้องทำอย่างไร อธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
-

บรรณานุกรม (บทที่ 3)

- ชม ภูมิภาค. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- พรรณิ ชูทัย. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ ฯ : วรุณการพิมพ์, 2522.
- สนิท สัตโยภาส. พฤติกรรมการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- สมพร มั่นตะสูตร. การสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526
- สุจริต เพียรชอบ. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์, วิธีสอนภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. คู่มือการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- Edwin, G.Boring, Herbert, S. Longfeld, and Weld P. Harry. (ed.) : Foundation of
Psychology. (New York : John Wiley & Sons, Inc., 1962), pp. 200.
- Herbert, J. Klausmeier,. And Richard, E. Ripple. Learning And Human Abilities :
Educational Psychology, 3 rd ed. (New York : Harper and Row, 1971) m
o,518.
- John, P. De Cecco. The Psychology of Learning And Instruction : Educational
Psychology, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1968), pp.313-318.
- Paul, H. Mussen, John. J.Conger., and Jerome Kagen. Child Development And
Personality. (New York : Harper and Row., 1969), p.247.